

Kompostovanie je jedným zo základných pilierov záhradkárčenia. Pomáha nám zredukovať objem odpadu, skvelo využívať prírodné zdroje a vytvoriť si cenné hnojivo pre záhradu – bohatý a výživný kompost. Avšak ak do kompostu pridáte veci, ktoré tam nepatria, môžete namiesto kvalitného humusu nalákať na svoju záhradu nežiadaných hostí, napríklad potkany. Prečítajte si, čo je vhodné (a čo nevhodné) do kompostu zaradiť, aby ste predišli zápachu, skaze a premnoženiu hlodavcov.

Prečo kompostujeme?

Kompostovanie v záhrade prináša množstvo benefitov. Zbavujete sa tak zvyškov z kuchyne aj zo samotnej záhrady, a pritom získavate plnohodnotné organické hnojivo, ktoré dodá pôde živiny a zlepší jej štruktúru. Navyše znižujete objem odpadu, ktorý by inak skončil na skládke. Ak je kompostovanie vykonávané správne, výsledkom je tmavá, drobivá hmota bez nepríjemného zápachu – hotový “záhradný poklad”. Čo však v prípade, že váš kompost zapácha alebo dokonca priťahuje nezvaných návštevníkov? Môže to byť príznakom, že ste do neho vložili niečo nevhodné, alebo že ste zanedbali dôležitý postup pri jeho starostlivosti.

Dôsledky nevhodných prísad

Možno ste sa už stretli so situáciou, keď vám kompost začal zapáchať alebo po jeho použití záhony zaplavili buriny, ktoré ste nikdy cieľavedome nevysiali. Jedným z dôvodov môže byť to, že ste do kompostu pridali odkvitnuté kvety s vyzretými semenami buriny, trávy či iných rastlín. Pri bežnom (tzv. “línom”) kompostovaní sa materiál nezohrieva na takú vysokú teplotu, ktorá by zničila všetky semená, a tie potom pokojne počkajú na svoju príležitosť. Ďalším aspektom môže byť nevhodný pomer alebo druh materiálov, ktoré do kompostu prispievajú k hnilobným procesom a následnému šíreniu zápachu.

Správny postup kompostovania

Kľúčom k úspešnému kompostovaniu je vyvážená kombinácia “hnedej” a “zelenej” zložky a zabezpečenie dostatočného množstva vzduchu a vlhkosti. Pri správnom postupe sa obsah kompostu rozkladá postupne, prirodzene a bez nepríjemných zápachov.

Hnedá (uhlíkatá) zložka

- Suché materiály typu slama, piliny, drevná štiepka, menšie nadrcené konáre.
- Suché zvyšky rastlín (listy, stonky – ideálne rozdrvené).
- Vhodné je i spracovať lístie sekačkou, aby sa urýchlil proces rozkladu.

Zelená (dusíkatá) zložka

- Čerstvá tráva (posečená pred vykvitnutím).
- Zelené vňatky (odrezky rastlín, byliniek).
- Kuchynský bioodpad: šupky zo zeleniny a ovocia, zvyšky ovocia, jadierka či vňať.

- Spadnuté ovocie zo stromov či kríkov (pokiaľ nie je masívne napadnuté plesňami).

Obohatenie o ďalšie prvky

- **Maštal'ný hnoj:** konský, kravský alebo slepačí (tzv. slepačinec). Slepačince bývajú spravidla vhodnejšie, lebo obsahujú menej nestrávených semien ako kravský či konský trus (najmä ak zvieratá spásali lúky).
- **Drevný popol:** zdroj draslíka (drasla), ktorý prospieva rastlinám.

Zásady pri vrstvení a prevzdušňovaní

Keď do kompostu pridávate veľké množstvo čerstvo pokosenej trávy, vždy ju skúste premiešať s hnedou zložkou – drevnou štiepkou, pilinami alebo suchými listami. Tým zabezpečíte dostatočnú cirkuláciu vzduchu a zabránite rýchlemu hnilobnému procesu. Prirodzene je dôležité, aby ste aspoň dva razy do roka kompost aj fyzicky “prehrabali” či prekopali, čiže prehádzali. Takto sa všetky vrstvy premiešajú a kompost sa prevzdušní. Ak je kompost správne vrstvený a udržiavaný, nemal by zapáchať. V prípade, že vás pri ňom nepríjemný pach predsa len prekvapí, skontrolujte, či ste dodržali vyvážený pomer “zelenej” a “hnedej” zložky a či kompost nie je príliš zhutnený.

Čo do kompostu dávať?

Čo do kompostu v žiadnom prípade nepatrí?

Aby ste si na záhradu nezavolali “partiu potkanov”, musíte sa vyhýbať určitým druhom odpadu, ktoré môžu lákať hlodavce a iných škodcov. Okrem toho, že zvyšky živočíšneho pôvodu dlho zapáchajú, rozkladajú sa pomaly a dokážu narušiť prirodzené biologické procesy v komposte.

1. **Mäso, ryby, mliečne výrobky, zvyšky varených jedál**
Tieto materiály sa rozkladajú veľmi pomaly, silno zapáchajú a lákajú hlodavce, muchy či iné živočíchy. Hnijúce zvyšky mäsa sú ideálnym lákadlom pre potkany a iných škodcov.
2. **Kosti, tuky, oleje**
Rozkladajú sa extrémne pomaly a môžu zničiť štruktúru kompostu. Tuky navyše môžu “obaliť” iné materiály, čím sa spomalí alebo aj zastaví rozklad. Použitie oleje či tuky radšej zlejte do vhodnej nádoby a zlikvidujte podľa miestnych predpisov.
3. **Výkaly psov a mačiek**
Obsahujú rôzne parazity a nebezpečné patogény, ktoré sa v štandardnom domácom komposte nemusia podariť zničiť. Do kompostu či bioodpadu preto rozhodne nepatria.
4. **Rastliny napadnuté škodcami alebo plesňami**
Môžu obsahovať patogény, ktoré nezmiznú ani pri bežnom kompostovaní. Pri následnom použití tak môže dôjsť k rozšíreniu chorôb na ostatné rastliny v záhrade.
5. **Plast, kov, sklo a “bioplast”**
Plastové obaly, plechovky či sklenené črepy sa v komposte nerozložia. Niektoré výrobky označené ako “biologicky rozložiteľné plasty” sa síce

časom môžu rozpadnúť, ale pri bežnom (línom) kompostovaní to nemusí prebehnúť dostatočne rýchlo alebo vôbec. Takýto materiál môže kontaminovať výsledný kompost.

Pozor na semienka buriny a odkvitnuté rastliny

Mnohí záhradkári hádžu do kompostu všetko, čo zo záhrady odstránia – vrátane buriny s vyzretými semenkami, odkvitnutých kvetov a vysokej trávy plnej semien. Ak sa v komposte nevyvinie dostatočne vysoká teplota (čo sa deje pri tzv. “horúcom kompostovaní”), tieto semienka prežijú a pri rozhádzaní kompostu po záhonoch môžu vyklíčiť v nevíтанej sile.

To isté platí pre napadnuté a plesnivé rastliny. Teoreticky by ich bolo možné kompostovať pri správnych vysokých teplotách, avšak v praxi je bezpečnejšie takýto materiál radšej vyhodiť do biologického odpadu, ak hrozí riziko prenosu ochorení do pôdy.

Menšie konáre? Radšej nadrvit'

Samotné drevo je síce kompostovateľné, ale veľké kúsky konárov sa rozkladajú veľmi dlho. Ak sa chystáte využiť konáre z orezu stromov, ideálne je prehnať ich štiepkovačom alebo drvičkou. Platí to i pre hrubšie stonky trvaliek, najmä pri jarnej čistení záhrady. Takto spracované drevné či rastlinné materiály zapadnú do kompostu bez toho, aby brzdili celý proces rozkladu.

Dôležitý detail: Vaječné škrupiny

V rámci živočíšnych produktov je takmer jedinou výnimkou, ktorú môžete v malom množstve do kompostu pridať, **vaječná škrupina**. Neobsahuje tuk ani bielkovinu, ktorá by lákala hlodavce, a je zdrojom minerálnych látok (predovšetkým vápnika). Pred pridaním do kompostu je praktické škrupiny poriadne rozdrviť, aby sa rýchlejšie rozložili.

Ako si nepokaziť výsledok?

1. **Nezanedbávajte prehadzovanie** – aspoň dvakrát do roka kompost poprevracajte, čím ho prevzdušníte a premiešate.
2. **Strážte rovnováhu** – vrstvite približne rovnaké množstvo “hnedého” a “zeleného” materiálu; veľké dávky trávy či iných mokrych zvyškov vždy premiešajte so suchým materiálom.
3. **Dávajte pozor na choré rastliny** – ak si nie ste istí, či je rastlina napadnutá, radšej ju hodte do kontajnera určeného na bioodpad, nie do domáceho kompostu.
4. **Správne skladovanie** – aby ste zamedzili prístupu hlodavcov, môžete kompost zakryť alebo ohraničiť (drevená konštrukcia, plastový kompostér). Zabráni to i vysychaniu a udrží vhodnú klímu pre mikroorganizmy.

Tip na zrýchlenie rozkladu a zlepšenie výsledného kompostu

Skvelý spôsob, ako podporiť mikroorganizmy v komposte, je **kompostový čaj**. Vyrobite ho tak, že trochu už vyzretého kompostu alebo hnoja (napríklad slepačieho) vložíte do vedra s vodou a necháte určitý čas odstáť a “kvasiť”, občas premiešate, aby ste podporili prístup kyslíka. Potom roztok precedíte a používate ako tekuté hnojivo na zálievku. Rastliny to milujú – dodáva im to extra dávku živín priamo ku koreňom.

Zhrnutie

Kompostovanie je neoceniteľná technika, vďaka ktorej sa záhradkári zbavujú kuchynského i záhradného odpadu a menia ho na kvalitné organické hnojivo. Aby ste sa však vyhli premnoženiu potkanov a iných hlodavcov, zápachu či nežiaducej buriny, dodržiavajte tieto jednoduché zásady:

- **Vynechajte živočíšne produkty** (mäso, ryby, mliečne výrobky), výkaly mačiek a psov, veľké kosti, oleje a tuky.
- **Nepoužívajte choré rastliny či tie napadnuté škodcami**, ani odkvitnuté buriny so semenami, pokiaľ neplánujete tzv. horúce kompostovanie.
- **Udržujte kompost prevzdušnený** a kontrolujte rovnováhu medzi mokrým (zeleným) a suchým (hnedým) materiálom.
- **Rozdrobte drevo a tvrdé stonky**, aby sa rýchlejšie rozkladali.

Týmito krokmi docielite nielen to, že váš kompost bude zdravý a kvalitný, ale aj to, že sa z vašej záhrady nestane raj pre škodcov. Vo výsledku si zabezpečíte bohatú, úrodnú pôdu a krásne, vitálne rastliny. Budete mať radosť z “uzavretého kolobehu”, pri ktorom sa odpad mení na zdroj. A presne o tom je predsa záhradkárska radosť a udržateľný prístup k prírode!